

Datum

12 september 2025

Onderwerp

VNG-inbreng SO ontwerp Bgiw 17 september 2025

Geachte woordvoerders wonen van de vaste Kamercommissie VRO,

Tot en met 17 september kunt u inbreng indienen voor de schriftelijke behandeling van het Ontwerpbesluit gemeentelijke instrumenten warmtetransitie. De Wgiw, waarvan dit besluit een nadere uitwerking is, is één van de belangrijkste bouwstenen in de warmtetransitie. Met de Wgiw krijgen gemeenten de bevoegdheid om gebieden aan te wijzen waar op termijn de levering van aardgas stopt.

Hieronder gaan we in op de volgende zeven punten met constatering en vragen waarvan we hopen dat u die kunt doorgeleiden. Dat zijn:

1. Zware beslissing voor gemeenten vereist zekerheid en duidelijke kaders;
2. Betaalbaarheid niet geborgd;
3. Uitvoeringsplicht komt gemeenten te vroeg;
4. Minimaal 1 jaar tussen inwerkingtreding wet en vaststelling warmteprogramma;
5. Utiliteitsbouw meenemen;
6. Geen zekerheid over uitvoeringsmiddelen;
7. Doel aardgasvrije gebouwen in 2050 is nodig.

1 Zware beslissing voor gemeenten vereist zekerheid en duidelijke kaders

Gemeenten geven aan dat het inzetten van deze bevoegdheid een zware beslissing is die zij enkel kunnen nemen wanneer er duidelijke kaders zijn gesteld die hen, inwoners en bedrijven rechtszekerheid bieden. Deze kaders zijn opgenomen in het voorliggende Bgiw. Zo omvat dit besluit instructieregels om de betaalbaarheid voor inwoners te borgen.

De afgelopen weken hebben wij met meer dan honderd medewerkers en wethouders van evenzoveel gemeenten gesproken om op te halen of de geboden kaders uit het besluit hen voldoende (comfort) biedt om invulling te geven aan deze bevoegdheid. Hier zijn verschillende aandachts- en zorgpunten uitgekomen. Deze geven we graag aan u mee.

2 Betaalbaarheid niet geborgd

Gemeenten kunnen volgens de Bgiw enkel de aanwijsbevoegdheid inzetten wanneer zij voldoen aan het kader voor betaalbaarheid. Dit kader stelt dat minimaal 70% van de bewoners de kosten binnen 30 jaar terugverdienen. Met dit kader kunnen stijgende maandlasten voor bewoners op korte termijn nog steeds tot een probleem leiden. Ook biedt het kader geen vangnet voor de overige 30%. Wij maken ons zorgen over deze groep inwoners. Graag willen we aandacht vragen voor de volgende punten:

- Naast het wettelijk kader voor betaalbaarheid moeten gemeenten volgens de Bgiw ook rekening houden met:
 - a) stijging van de maandelijkse woonlastenlasten,
 - b) de financierbaarheid van maatregelen en
 - c) specifiek kwetsbare huishoudens.Gemeenten hebben echter geen toegang tot informatie op individueel niveau om hiermee rekening te kunnen houden. Daarnaast is “rekening houden met” een ingewikkeld begrip. Als laatste hebben gemeenten onvoldoende in beeld waar individuele kwetsbare huishoudens zich bevinden. Dit bleek ook uit het Nationaal Isolatieprogramma (NIP).
- Bij het borgen van de betaalbaarheid houden gemeenten rekening met de beschikbaarheid van de dan geldende subsidies en regelingen. Zoals het warmtefonds, de ISDE, de WIS, SAAH etc. Deze subsidies zijn echter tijdelijk terwijl de gemeente de betaalbaarheid binnen het betreffende gebied moet borgen voor een lange periode. Hier komen zij in de knel. Zolang gemeenten niet uit kunnen gaan van structureel flankerend beleid, wordt het onmogelijk voor hen de betaalbaarheid te borgen.
- Zorg voor een oplossing voor de 30% van de bewoners die wél hogere maandlasten gaan krijgen. Voor een deel van deze groep kunnen de extra kosten problematisch zijn.

Vragen aan de minister

Gemeenten zijn zeer geholpen als er antwoorden komen op de volgende vragen:

1. Kunt u aangeven wanneer gemeenten voldoende rekening hebben gehouden met:
 - De stijging van de maandelijkse woonlasten?
 - De financierbaarheid van maatregelen?
 - En specifieke kwetsbare huishoudens?
2. Kunt u aangeven of gemeenten bovenstaande moeten doen op basis van individueel niveau of gebiedsniveau?
(oftewel rekening houden dat er kwetsbare inwoners wonen in een wijk of rekening houden met individuele kwetsbare inwoners?)
3. Gemeenten geven aan dat ze onvoldoende toegang hebben tot data om rekening te houden met bovenstaande aspecten. Kunt u aangeven welke data beschikbaar is voor gemeenten om voldoende rekening te houden met bovenstaande aspecten?
4. Bent u bereid in het besluit een grondslag op te nemen die ervoor zorgt dat gemeenten in het kader van de warmtetransitie meer informatie over kwetsbare huishoudens kunnen krijgen?
5. Gaat de minister bovenstaande verder uitwerken in de Ministeriele Regeling?
6. Kan de minister uitleggen of en hoe het kader voor betaalbaarheid voldoende bescherming biedt aan kwetsbare inwoners (incl. de 30% voor wie de betaalbaarheid niet geborgd hoeft te worden)?

7. Kan de minister in afstemming met de minister van KGG een onderzoek starten om inzichtelijk te maken welk flankerend beleid nodig is zodat gemeente bij het besluit om de bevoegdheid in te zetten, gegarandeerd wordt dat bestaand financieel instrumentarium beschikbaar blijft? Bijvoorbeeld door middel van een reservering van middelen voor een vastgesteld warmtetransitie gebied.

3 Uitvoeringsplicht komt gemeenten te vroeg

In de Bgiw heeft de minister een uitvoeringsplicht opgenomen (art. 10.19a). Deze uitvoeringsplicht komt voor ons te vroeg.

Wij leggen graag uit waarom.

Wanneer gemeenten in het warmteprogramma een beoogd warmtetransitie gebied opnemen, worden zij met de uitvoeringsplicht verplicht binnen vijf jaar over te gaan tot het operationaliseren van dit besluit.

Wij voorzien dat de uitvoeringsplicht het proces tussen college en gemeenteraad onnodig complex maakt omdat het college een verplichting aangaat over een besluit dat bij de Gemeenteraad ligt. Het College van B&W moet door deze verplichting bij het vaststellen van het warmteprogramma al bepalen dat zij de aanwijsbevoegdheid gaat in zetten.

Zoals wij hierboven stelden is dit een zwaar besluit. Een besluit dat enkel genomen kan worden wanneer het afsluiten van het aardgas haalbaar en betaalbaar is. Bij het vaststellen van het warmteprogramma hebben gemeenten nog onvoldoende zicht op de daadwerkelijke haalbaarheid en betaalbaarheid. Vooral nu het flankerend beleid om de betaalbaarheid te borgen ontbreekt, vinden wij deze uitvoeringsplicht te vroeg. Gemeenten kunnen het besluit volgens de Bgiw terugdraaien wanneer het niet haalbaar blijkt. Er is echter onvoldoende gesteld wat hieronder valt. Dit lijkt zich te beperken tot een technische afweging waarbij betaalbaarheid naar het lijkt geen issue is.

Als laatste hebben wij een zorg dat gemeenten door de uitvoeringsplicht handelingsverlegen worden, gezien het gebrek aan zekerheid over de betaalbaarheid. Tweederde van de gemeenten die wij hierop hebben bevraagd, waaronder ook verschillende koplopergemeenten, geeft aan dat zij geen voorstander zijn van de uitvoeringsplicht. Die gemeenten die hier wel voorstander zijn hebben de uitvoeringsplicht in feite niet nodig, zij kunnen de aanwijsbevoegdheid ook zonder uitvoeringsplicht inzetten.

Vragen aan de minister:

1. Op basis van de Bgiw kan de gemeente het warmteprogramma wijzigen wanneer de beoogde aanpak niet haalbaar blijkt. Daarmee komt de uitvoeringsplicht te vervallen. Kunt u nader uitwerken wat 'niet haalbaar' is? Gaat dit enkel om technische haalbaarheid of ook om het onvoldoende kunnen borgen van de betaalbaarheid?
2. Kunt u aangeven waarom de uitvoeringsplicht volgens u (op dit moment) proportioneel is?

4 Minimaal 1 jaar tussen inwerkingtreding wet en vaststelling warmteprogramma

Zoals het wetgevingsproces nu loopt is de verwachting dat gemeenten maar een half jaar krijgen tussen inwerkingtreding van de wet, en het verplicht vaststellen van een warmteprogramma per 31-12-26. Wij zien twee redenen waarom deze termijn te kort is:

- Gezien de gemeenteraadsverkiezingen van maart 2026, en de korte periode tussen inwerkingtreding en wettelijke verplichting van het warmteprogramma biedt dit gemeenten onvoldoende tijd dit besluit inhoudelijk met het (nieuwe) college te nemen en hiervoor voldoende steun vanuit de gemeenteraad te krijgen.
- Daarnaast moeten gemeenten bij het vaststellen van het warmteprogramma in veel gevallen een MER- procedure doorlopen. Veel gemeenten hebben deze procedure reeds opgestart maar door druk op de beschikbare (onderzoeks)capaciteit, capaciteit bij de commissie voor de milieueffectrapportage verwachten wij dat veel gemeenten hier meer tijd voor nodig hebben.

Vraag aan de minister:

1. Is de minister bereid om gemeenten de ruimte te geven om een ordentelijk democratisch en inhoudelijk proces te doorlopen voor het vaststellen van het warmteprogramma en hen minimaal 1 jaar de tijd te bieden tussen de inwerkingtreding van de wet en het vaststellen van het omgevingsplan?

5 Utiliteitsbouw meenemen

Zoals in het besluit is beschreven moeten utiliteitsgebouwen in beginsel mee in een warmtetransitiegebied waar de levering van aardgas op termijn stopt. Op deze manier kunnen kantoren, instellingen en MKB worden meegenomen. In de nota van toelichting staat echter ook dat de wet gericht is op het verduurzamen van gebouwen en niet op bedrijfsprocessen en dat de aanwijsbevoegdheid in beginsel niet kan worden gebruikt in gebieden met industriële bedrijven. Het is aan gemeenten om te bepalen waar de balans ligt tussen gebouwgebonden en procesgebonden energiegebruik en in welke gebieden de aanwijsbevoegdheid wel of niet kan worden ingezet. Dit leidt tot onduidelijkheid voor gemeenten. Zeker omdat bedrijven met procesgebonden aardgasgebruik niet alleen geclusterd in industrieterreinen liggen, maar ook in woonwijken, bedrijventerreinen of aan de randen van een dorp.

Gemeenten hebben beperkt toegang tot energieverbruiksgegevens van bedrijven en kunnen dus niet beoordelen of energieverbruik uit gebouwgebonden verbruik of uit procesgebonden gebruik leidend is. Daarmee kunnen zij niet beoordelen of hun besluit om bedrijven mee te nemen juridisch proportioneel is.

Vragen aan de minister:

1. Is de minister bereid in de Bgiw een grondslag op te nemen waarmee de netbeheerder gemeenten energieverbruiksgegevens van individuele bedrijven mag verstrekken t.b.v. de warmtetransitie?

2. Kan de minister gemeenten meer duidelijkheid bieden over welke type bedrijven of bedrijfsprocessen wel of niet meegenomen mogen worden in de bevoegdheid uit de Bgiw? Ook bedrijven hebben deze informatie nodig om te weten waar ze aan toe zijn.
3. Kan de minister in gesprek gaan met de minister van KGG over de juridische verankering van het uitsluiten van het gebruik van fossiele energie voor bedrijfsprocessen zodat voorkomen wordt dat twee energie-infrastructuren in stand gehouden moet worden. Op deze manier hebben bedrijven de duidelijkheid die zij nodig hebben voor hun investeringsbeslissingen.

6 Geen zekerheid over uitvoeringsmiddelen

Tot slot. Gemeenten hebben tot 2030 zekerheid over (een deel van de benodigde) uitvoeringsmiddelen. De Bgiw vraagt gemeenten echter verplichtingen aan te gaan voor de periode daarna. Het is daarom noodzakelijk dat gemeenten lange termijn zekerheid krijgen over de beschikbaarheid van uitvoeringsmiddelen (CDOKE). Zodat zij weten hoeveel capaciteit en middelen zij beschikbaar hebben om uitvoering aan het warmteprogramma te kunnen geven. Gebrek aan handelingsperspectief heeft invloed op het ambitieniveau van gemeenten. Al met al remt dit de voortgang van de warmtetransitie.

Vraag aan de minister:

1. Hoe gaat u gemeenten voldoende zekerheid bieden zodat zij voldoende en structurele uitvoeringsmiddelen krijgen om uitvoering te geven aan hun warmteprogramma?

7 Doel aardgasvrije gebouwen in 2050 is nodig

In het concept besluit was opgenomen dat de levering van fossiele energie in 2050 stopt in de gebouwde omgeving. Gemeenten konden deze datum met de Wgiw naar voren halen. De minister heeft fossielvrij in 2050 uit de Bgiw gehaald. Gemeenten betreuren dit omdat het hen een duidelijke stip op de horizon bood en zij ervoeren het als steun in de rug in het vormgeven van de warmtetransitie op lokaal niveau. Het bood hen een belangrijke uitleg bij het ontwikkelen van draagvlak.